

PROFESORUL ALEXANDRU VULPE LA A 75-A ANIVERSARE

La 16 iunie 2006 obștea arheologilor din România a avut fericita ocazie de a-l sărbători pe Alexandru Vulpe, unul dintre reprezentanții ei de frunte, cu prilejul împlinirii frumoasei vârste de 75 de ani. O vârstă la care cercetătorul și profesorul Alexandru Vulpe, prietenul, colegul și îndrumătorul științific al multora dintre membrii acestei obști, are dreptul să-și privească retrospectiv cu satisfacție activitatea și opera științifică și să primească omagiul nostru de recunoaștere și de recunoștință. În urmă cu zece ani, activitatea sa prodigioasă dobânda acea recunoaștere pe care și-o dorește orice om de știință și cultură din țara noastră: primirea în Academia Română, ca membru corespondent. Cu puțin timp înainte, în 1994, el fusese titularizat ca profesor la Catedra de istorie antică și arheologie a Universității din București, completând un *curriculum* științific, bogat în realizări, cu onoruri publice ce i se cuveneau deja de demult. Nu cred că mai este nevoie să explicăm azi, aici, de ce, totuși, aceste recunoașteri oficiale i-au fost hărăzite atât de târziu. Să ne amintim, în schimb, că altor membri ai elitei arheologiei românești asemenea recunoașteri le-au rămas definitiv interzise sub regimul comunist. A trebuit să suporte o asemenea discriminare, între alții, marele istoric și arheolog Radu Vulpe, care primea, în urmă cu zece ani, prin fiul său, o binemeritată, dar din păcate prea târzie compensație.

Alexandru Vulpe s-a născut la 16 iunie 1931 în București. Părinții săi, Ecaterina Dunăreanu-Vulpe și Radu Vulpe, au fost printre primii și cei mai prețuiți elevi ai lui Vasile Pârvan. Într-un asemenea mediu drumul său ar fi putut cu greu lua alt curs, decât acela spre științele antichității. La început, a manifestat o înclinare particulară spre istoria, literatura și filosofia greacă. În 1954 el își încheia studiile la Facultatea de Istorie a Universității din București, cu o teză de licență despre *Ideile politice în stoicismul grec* sub îndrumarea profesorului Dionisie M. Pippidi. Interesele sale științifice au luat însă curând o altă direcție și, în consecință, adevăratele sale performanțe profesionale aveau să se plaseze în domeniul arheologiei pre- și protoistorice. Aici, experiența timpurie și temeinică dobândită pe șantierele conduse de părinții săi (Poienești, Poiana, Popești) a jucat desigur un rol important, dar cel puțin tot atât de importantă a fost, probabil, influența copleșitoare exercitată de Ion Nestor asupra studenților și colaboratorilor săi. Angajat în 1955 la Muzeul Național de Antichități (devenit în iunie 1956 Institutul de Arheologie), Alexandru Vulpe s-a bucurat de aprecierea deosebită a profesorului Nestor, pe atunci șef al Secției de arheologie preistorică, care i-a încredințat răspunderea săpăturilor de la Ferigile și care, peste ani, avea să-l îndrume la realizarea tezei sale de doctorat *Necropola hallstattană de la Ferigile*, prezentată în 1968 la Universitatea din București.

În cele cinci decenii de activitate desfășurată în Institutul de Arheologie, Alexandru Vulpe a parcurs toate treptele profesionale, de la colaborator extern la cercetător principal I, purtând cu începere din 1990 și responsabilitatea de șef al Secției de arheologie preistorică, iar din 1999 și pe aceea, de maximă importanță, de director al Institutului. În plus, de-a lungul multor ani, el a fost un membru activ al Consiliului științific și al Colegiului de redacție (mai nou, redactor șef) al revistei *Dacia*. Transferat în 1995 în funcția de profesor la Universitatea din București, Alexandru Vulpe a reprezentat și reprezintă acolo în continuare (ca profesor consultant), cu erudiție și pasiune, domeniul Preistoriei, fără a neglija totuși Protoistoria, pe care înțelege să o abordeze, cu egală competență, și prin analiza critică a izvoarelor literare.

Pe linia celor mai bune tradiții ale școlii românești de arheologie, profesorul Alexandru Vulpe este în egală măsură un arheolog de teren și unul de cabinet. Alături de săpătura exhaustivă a stațiunii eponime a culturii Ferigile, se cuvine a menționa aici și săpăturile de la Costișa, Tigveni, Susani, Rotbav, Davidești, Conțești, Cepari și Rudeni, cele mai multe valorificate prin rapoarte de săpături și studii. În chip special trebuie însă amintite amplele campanii de săpături desfășurate la Popești, începând din 1976, în continuarea celor întreprinse de-a lungul unui întreg secol, pe rând, de D. Butculescu, D.V. Rosetti, Ecaterina și Radu Vulpe. Nu demult, odată cu cei 170 de ani de la întemeierea Muzeului Național de Antichități, Academia Română și Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” au sărbătorit o jumătate de secol de săpături sistematice în situl pre- și protoistoric de la Popești, iar revista *Dacia* (58-59, 2004-2005) a publicat un grupaj de contribuții izvorâte din aceste cercetări.

Lăsând de o parte publicarea propriilor săpături, care constituie prima obligație a unui arheolog, opera științifică a lui Alexandru Vulpe cuprinde numeroase studii dedicate unor descoperiri relevante pentru cunoașterea epocii bronzului și a primei epoci a fierului, în special pentru metalurgia bronzului, orfevrerie, ceramică, fenomenul religios etc. Colegului nostru îi datorăm însă, înainte de toate, lucrările de sinteză care au definit conținutul, răspândirea, relațiile și cronologia culturilor Basarabi și Ferigile, precum și acele indispensabile instrumente de lucru care sunt volumele despre topoare și securi (1970-1975) și despre săbiile scurte, pumnalele și cuțitele de luptă hallstattiene (1990), realizate în cadrul prestigioasei serii *Prähistorische Bronzefunde*. În sfârșit, să nu uităm contribuțiile aduse la lucrările de sinteză istorică semnate împreună cu Vladimir Dumitrescu (1988), pe cele pregătite pentru tratatul de *Istoria României* din anii 1979-1980, căzut victimă cenzurii de partid, și mai ales aportul considerabil adus recent, ca autor și coordonator al volumului I, la realizarea noului tratat de *Istoria românilor* (2001).

Nu poate fi vorba, în acest cadru, de a face o evaluare detaliată și nuanțată a operei celui sărbătorit. Este însă obligatoriu locul aici de a sublinia impactul crescând al acestei opere în arheologia românească și internațională. Pe de o parte, trebuie să reamintim faptul că multe studii, articole, rapoarte de săpături au fost

realizate împreună cu colaboratorii săi mai vechi sau mai noi, precum Eugenia Popescu, Marieta Gheorghiiță, M. Zamoșteanu, V. Căpitanu, V. Mihailescu-Bîrlița, I. Stratan sau Gh. I. Petre-Govora. Pentru toți, cred, această colaborare a fost o ocazie fericită de a-și însuși din vastele cunoștințe și din metoda lui Alexandru Vulpe. De mai bine de zece ani, de această șansă beneficiază, în chip organizat, sistematic, studenții săi de la Facultatea de Istorie, precum și tinerii specialiști pe care i-a îndrumat și încă îi îndrumă în cadrul doctoratului la aceeași facultate sau în cadrul Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”. A vorbi de o „școală” marcată de personalitatea profesorului Alexandru Vulpe nu este, deci, o figură de stil, ci reflexul unei realități și, mai ales, exprimarea unei speranțe pentru viitorul arheologiei preistorice românești.

Pe de altă parte, trebuie subliniat nivelul ridicat la care, prin activitatea și opera sa, Alexandru Vulpe reușește să reprezinte arheologia românească pe plan internațional. Multe din lucrările sale au fost publicate în limbi străine, adesea în reviste de mare prestigiu, precum *Prähistorische Zeitschrift*, *Germania*, *Starinar*, *Slovenská Archeológia*, *The Journal of Indo-European Studies*, în volumele dedicate unor mari personalități ale arheologiei europene, precum W.A. von Brunn, H. Müller-Karpe, M. Primas, B. Hänsel și H. Hauptmann sau în actele unor congrese și colocvii internaționale (Praga, Nisa, Roma, Berlin, Frankfurt/Main, Mainz, Tutzing, Novi Sad). Invitația de a publica în aceste reviste și volume omagiale sau de a participa la importante reuniuni de specialitate, repetatele turnee de conferințe la cele mai repute universități germane (Frankfurt, München, Kiel, Berlin, Heidelberg), ca și invitația de a susține cursuri timp de un semestru la Universitatea din Saarbrücken (1982) – toate acestea reflectă prestigiul solid de care profesorul Alexandru Vulpe se bucură în știința internațională, în primul rând în cea germană. Cooptarea sa în Consiliul Permanent al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice (1976) și apoi alegerea sa în gremiul suprem al acestei Uniuni, Comitetul Executiv (1991), reprezintă urmarea firească și dovada cea mai grăitoare a acestui prestigiu. Să mai amintim că Institutul Arheologic German l-a ales încă din anul 1976 printre membrii săi străini – o distincție de care s-au bucurat până acum doar cei mai importanți arheologi români.

Recunoscut în străinătate, Alexandru Vulpe a fost onorat cu oarecare „parcimonie” și cu obișnuita întârziere în propria sa țară. A devenit profesor universitar (1994), apoi membru corespondent al Academiei (1996) și, în sfârșit, director al Institutului de Arheologie (1999) la vârsta sau chiar dincolo de vârsta legală a pensiei. În acest an (2006) Universitatea de Vest din Timișoara i-a decernat titlul de *Doctor honoris causa*, iar Institutul de Arheologie din Iași l-a proclamat *cercetător onorific*. În 2000, *Președintele Emil Constantinescu* l-a decorat cu înalta distincție *Steaua României* în grad de *comandor*.

La împlinirea unei frumoase vârste, la care cei mai mulți oameni se retrag din activitate, Alexandru Vulpe ne oferă imaginea încurajatoare a unui cercetător mereu preocupat de îndatoririle sale științifice și a unui profesor care se dedică cu

neostenit interes îndrumării elevilor și colaboratorilor săi. Personalitate complexă, știind să-și împartă timpul, tot mai prețios, între arheologie, lecturile filosofice, audițiile din Wagner și drumețiile în munți, Alexandru Vulpe este un exemplu demn de urmat pentru cei tineri și o prezență reconfortantă pentru cei ce au privilegiul de a-i fi colegi și prieteni.

În numele tuturor acestora, Colegiul de redacție al revistei noastre îi adresează cele mai călduroase felicitări, precum și urări de viață lungă și de spor în tot ceea ce întreprinde, spre mulțumirea personală și spre mai binele arheologiei românești.

LA MULȚI ANI !

Mircea Babeş